

6. Сухомлинський В. О. Якою має бути школа почуттів / В. О. Сухомлинський. *Сто порад учителеві*. К., 1988. С. 164-167.

Даниско О., кандидат педагогічних наук,
викладач, Полтавський національний
педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
(м. Полтава)

СУТНІСТЬ ФЕНОМЕНУ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

В умовах зростання глобалізаційних викликів відбувається стрімкий пошук нових підходів, форм, методів та засобів навчання. На виклики часу впродовж останнього десятиліття в практику провідних закладів вищої освіти активно впроваджується змішаний підхід, що інтегрує традиційні та інноваційні освітні технології. Поступ змішаного навчання, зумовлений процесами цифровізації, став драйвером виникнення та розвитку нових освітніх потреб суспільства.

Важливість новітнього освітнього феномену підтверджує і дослідження американських учених С. Дрісдейла, Ч. Грекхема, К. Весни та Л. Халверсон [6], у якому на основі контент-аналізу 205 докторських дисертацій і магістерських робіт автори наголошують, що попри щорічне зростання наукових пошуків з означеної проблеми, методологічні та методичні аспекти організації змішаного навчання все ще потребують більшої кількості унікальних теоретичних досліджень з метою розв'язання практичних завдань його впровадження. Зауважимо, що в науковій літературі наразі відсутнє уніфіковане визначення дефініції «змішане навчання», а відтак спостерігається кілька підходів до розуміння сутнісних ознак даного педагогічного явища.

Мета статті – на підґрунті теоретичного аналізу наукових досліджень феномену змішаного навчання визначити його сутність.

Значення слова «змішування» характеризує певне поєднання, комбінування різних компонентів, у результаті якого створюється новий продукт. Початкове значення змішаного (комбінованого або гібридного) навчання передбачало інтеграцію різних дидактичних методів і засобів (наприклад, використання аудіовізуальних засобів та усних інструкцій учителя; поєднання мультимедійних і традиційних навчальних технологій тощо). У XXI столітті з популяризацією інтернету та розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, міжнародна спільнота почала застосовувати оригінальну конотацію поняття «змішане навчання» на основі узагальнення практичного досвіду злиття очного та мережевого навчання, надаючи терміну нового значення.

Так, науковець М. Веркост зі співавторами визначив змішане навчання як сукупність педагогічних методів і комбінування різних навчальних стратегій [8, с. 512].

У дослідженні «Посібник зі змішаного навчання: Глобальні перспективи, локальний досвід» Ч. Бонк та Ч. Грехам схарактеризували змішане навчання як освітню систему, що «поєднує особистісну та опосередковану комп'ютерну комунікацію» [3, с. 5]. Пізніше вчені

поглибили власну концепцію, зазначивши, що змішане навчання є інтеграцією двох «історично окремих моделей викладання та навчання, злиття традиційного навчального середовища, в основі якого – індивідуально-особистісна взаємодія з асинхронними множинними електронними середовищами» [4, с. 41].

У звіті «Змішування: використання проривних інновацій для вдосконалення шкіл» дослідники Інституту Крістенсена М. Горн та Г. Стейкер змішане навчання визначили як офіційну освітню програму, в якій студент у межах курсу навчається частково за допомогою онлайн-інструментів із певним елементом самоконтролю часу, місця, шляху та/або темпу і частково в аудиторії закладу освіти в процесі очної освітньої взаємодії з викладачем [5].

Близьким до сучасного розуміння є визначення дефініції «змішане навчання» науковцями К. Бонком та Ч. Грейхамом як поєднання традиційного навчання (face-to-face instruction) з онлайн-навчанням (computer mediated instruction) [3, с. 5].

Вітчизняний дослідник В. Кухаренко трактує змішане навчання як «цілеспрямований процес здобуття знань, умінь і навичок в умовах інтеграції аудиторної та позааудиторної освітньої діяльності на основі використання та взаємодоповнення технологій традиційного, електронного, дистанційного та мобільного навчання» [Цит. за 1, с. 76].

Отже, змішане навчання передбачає інтеграцію традиційних очних занять із веб-навчанням (онлайн-навчанням, електронним навчанням) в інтернеті. Це визначення підкреслює злиття традиційного очного навчання з електронним (онлайн) навчанням, які взаємозбагачують, удосконалюють і трансформують освітній процес.

Дослідники П. МакГрей та А. Різ [7] концептуалізують технологію онлайн-навчання як інноваційний підхід, що має кілька стратегій реалізації. По-перше, у вузькому сенсі, це широко використовувана форма навчання, у якій студенти навчаються в аудиторії і беруть участь в асинхронних онлайн видах діяльності. По-друге, у більш широкому сенсі, авторами сформульовано рамки курсу, що передбачає синхронні зустрічі та мережеві технології з асинхронними роботами і можливими очними зустрічами. По-третє, онлайн-навчання також позначає освітній процес, в якому студенти фізично або географічно віддалені, але під керівництвом викладача взаємодіють онлайн.

Згідно з таксономією, запропонованою дослідниками Е. Аллен та Дж. Сейманом [2, с. 7], існує чотири рівні комбінування традиційного та онлайн навчання (Таблиця 1):

Таблиця 1

**Таксономія рівнів онлайн-навчання
(за Е Аллен та Дж. Сейманом) [2, с. 7]**

Частка онлайн-змісту	Тип освітньої взаємодії	Характеристика освітньої взаємодії
0 %	Традиційне очне навчання	Інтернет-технології не використовуються, зміст передається усно або письмово
1-29%	Веб-підтримка	Веб-технології використовуються як допоміжні у структурі очного курсу (наприклад, розміщення на веб-сторінці навчальної програми або завдань для самостійної роботи тощо)

30-79%	Змішана	Поєднує онлайн та особисте навчання. Переважна частина контенту надається в електронному вигляді; кількість очних зустрічей зменшена.
80%+	Онлайн	Більшість або весь освітній контент надається віддалено (за допомогою інтернет-технологій); зазвичай не передбачає очних зустрічей

Як видно з таблиці 1, змішане навчання характеризується поєднанням елементів очної та онлайн цілеспрямованої освітньої взаємодії, що забезпечує розміщення значної частини контенту в електронному форматі в рамках планової та педагогічно обґрунтованої структури курсу; містить переважну частину (від 30% до 79%) синхронних і асинхронних онлайн видів діяльності.

Враховуючи вищезазначене, змішане навчання розуміємо як цілеспрямований процес створення освітнього середовища, що поєднує такі складники: очне (традиційне) та онлайн (електронне, віртуальне, мережеве) навчання, у якому взаємодія суб'єктів педагогічного процесу здійснюється у процесі інтеграції безпосереднього живого спілкування (віч-на-віч) та опосередковано за допомогою технологічних засобів (віддалено) як синхронно, так і асинхронно. Змішане навчання також розглядаємо як інноваційний педагогічний підхід, як інструмент фундаментального переосмислення традиційної навчальної моделі, що поєднує ефективність і можливості очної взаємодії з технологічно розширеними можливостями активного навчання у віртуальному освітньому середовищі.

Список використаних джерел

1. Кобиця А. П. Інформаційне освітнє середовище як платформа для реалізації змішаного навчання у вищих навчальних закладах. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Т. 57. Вип. 1. С. 75–82.
2. Allen I. Elaine, Seaman Jeff Going. *The Distance: Online Education in the U.S.*, 2011. Babson Survey Research Group and Quahog Research Group. 40 p.
3. Bonk C. J., Graham C. R. *The handbook of blended learning environments: Global perspectives, local designs*. San Francisco: Jossey-Bass/Pfeiffer. 2006.
4. Bonk C. J., Graham C. R. *The handbook of blended learning environments: Global perspectives, local designs*. San Francisco: Jossey-Bass/Pfeiffer, 2012.
5. Horn M., Staker H. *Blended: Using disruptive innovation to improve schools*. San Francisco: Jossey-Bass, 2015.
6. Jeffery S. Drysdale, Charles R. Graham, Kristian J. Spring, Lisa R. Halverson. An analysis of research trends in dissertations and theses studying blended learning, *The Internet and Higher Education*. 2013. Vol. 17. Pp. 90–100. ISSN 1096-7516, <https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2012.11.003>
7. Patricia McGee, Abby Reis. Blended Course Design: A Synthesis Of Best Practices. *Journal of Asynchronous Learning Networks*. 2012. Vol. 16: Is. 4. Pp. 7–22.

8. Verkroost M., Meijerink L., Linsten H., Veen W. Finding a Balance in Dimensions of Blended Learning. *International Journal on E-Learning Academic Research Library*, 2008. Vol. 7 (3). Pp. 499–522.

Дем'янюк Н., кандидат педагогічних наук,
доцент, Полтавський національний
педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
(м. Полтава)

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ДИСЦИПЛІН ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВОГО ЦИКЛУ

У сучасних умовах реформування національної системи освіти, інтеграції в європейський освітній простір, реалізації основних настанов «Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті» значно актуалізуються проблеми підвищення ефективності освітнього процесу, удосконалення професійної теоретичної та практичної підготовки майбутнього вчителя. В їх реалізації пріоритетні позиції надаються компетентісному підходу, який відображено в нових освітньо-професійних програмах підготовки фахівців. Він має забезпечуватись не лише вдосконаленням навчально-методичного забезпечення, впровадженням інноваційних педагогічних технологій, а й спиратись на основні традиційні підходи до формування знань, умінь і навичок студентів. Важливим складником професійної підготовки вчителя музичного мистецтва на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти є формування диригентсько-хорових компетентностей.

Хоровий спів є одним із основних засобів музично-естетичного виховання молодого покоління. Роль диригента в роботі з хором колективом важко переоцінити. Саме від нього залежать здійснення поступового вокально-хорового навчання і музично-естетичного виховання хористів, забезпечення успішної творчої діяльності та вдосконалення виконавської майстерності. Вирішенню цих завдань сприятимуть знання теоретичних основ хорового диригування і професійна диригентська техніка хормейстера, тобто професійні диригентсько-хорові компетентності, які формуються в процесі вивчення навчальних дисциплін «Хорове диригування», «Диригування», «Практикум з хорового диригування» тощо. Їх мета – формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до здійснення вокально-хорової діяльності у закладах освіти і культури.

Серед фахових компетентностей, які мають сформуватись на практичних заняттях із дисциплін диригентсько-хорового циклу першого і другого рівнів вищої освіти, назвемо: здатність виявляти музикальність, виконавські (диригентсько-хорові, інструментальні, вокальні), артистичні вміння і навички; здатність відчувати і демонструвати емоційну чутливість, рефлексію, ціннісне ставлення до вокально-хорових творів; активно сприймати, запам'ятовувати, відтворювати та інтерпретувати їх зміст; здатність до перенесення системи